LIETUVOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO DEŠIMTMETIS

TIKSLAI • KRYPTYS • REZULTATAI

TURINYS

UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRO SVEIKINIMO ŽODIS 5

1 KURIAME TRADICIJĄ 6
2 BENDRADARBIAVIMO GEOGRAFIJA 8
3 BENDRADARBIAVIMO SRITYS 10
4 MŪSŲ PARTNERIAI 12
5 DALIJANTIS PATIRTIMI 14
6 DAUGIAŠALIS BENDRADARBIAVIMAS 16
7 HUMANITARINĖ PAGALBA 18
8 VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO ARCHITEKTŪRA 20
9 VISUOMENĖS PARAMA 22
10 ATEITIES VIZIJA 24

FAKTAI IR STATISTIKA 26–31
AR ŽINOTE, KAD... ? 32
LEIDINYJE VARTOJAMOS SANTRUMPOS 34
DĖKOJAME NUOTRAUKŲ AUTORIAMS 35
KONTAKTAI 36

Mielieji,

Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo dešimtmetis – puiki galimybė apžvelgti ir įvertinti tai, kas jau pasiekta, ir kokie nauji iššūkiai bei galimybės mūsų laukia ateityje.

Nuėjusi ilgą ir sėkmingą reformų kelią, Lietuva tapo svarbiausių tarptautinių institucijų nare ir dabar aktyviai veikia tarptautinėje vystomojo bendradarbiavimo arenoje. Partneriai Lietuvą vertina už nuoseklumą ir pasitiki mumis. Džiaugiamės sėkmingu bendradarbiavimu su valstybėmis donorėmis, turinčiomis turtingą vystomojo bendradarbiavimo tradiciją.

Lietuvos tarptautinė vystomojo bendradarbiavimo veikla yra neatsiejama nuo stiprių dvišalių saitų. Ukraina, Moldova, Gruzija ir Baltarusija – mūsų svarbiausios valstybės partnerės Europos Sąjungos kaimynystėje. Ir artimuose, ir tolimuose pasaulio regionuose įgyvendiname projektus, kurie atitinka valstybių partnerių poreikius ir skatina pokyčius.

Dirbdami kartu mes siekiame demokratijos plėtros, stiprios pilietinės visuomenės, pagarbos žmogaus teisėms, gero valdymo ir teisės viršenybės principų įgyvendinimo. Sukaupta vertinga reformų patirtimi, savo žiniomis ir gebėjimais esame pasirengę dalytis su valstybėmis, kurios taip pat žengia reformų keliu.

Viena iš mūsų darbo sėkmės istorijų – Afganistanas, kur Lietuva vadovavo Goro provincijos atkūrimo grupei. 2013 metais sėkmingai baigėme šią 8-erių metų misiją – tai didžiausias mūsų valstybės indėlis į vystomąjį bendradarbiavimą nuo įsiliejimo į tarptautinę donorų bendruomenę pradžios.

Pasauliniai iššūkiai reikalauja vis intensyvesnio mūsų įdirbio siekiant pokyčių. Todėl privalome būti sumanūs, kūrybingi ir drąsūs, vienyti jėgas ir visus išteklius, bendram darbui pasitelkti mokslo, kultūros, verslo ir visuomenės atstovus, aktyviai veikti tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu.

Nuoširdžiai dėkoju mūsų partneriams ir draugams visame pasaulyje už pasitikėjimą ir nenutrūkstamą bendradarbiavimą.

Kartu mes pasiekėme daug ir neabejotinai galime pasiekti dar daugiau.

Su pagarba ir dėkingumu

Linas Linkevičius
Užsienio reikalų ministras

1.

KURIAME LIETUVOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO TRADICIJĄ: 2003 M. PATVIRTINTOS PIRMOSIOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO POLITIKOS NUOSTATOS

Dar prieš tapdama ES ir NATO nare, Lietuva įgyvendino pirmuosius vystomojo bendradarbiavimo projektus. Taip mes valstybėms partnerėms pradėjome skleisti Lietuvos sukauptą demokratinės valstybės ir rinkos ekonomikos kūrimo patirtį.

> Tvarus valstybių ir visuomenių vystymasis – globalus uždavinys, ir kiekvieno mūsų indėlis, patirtis bei išmoktos pamokos yra svarbios. Dalydamiesi patirtimi, mes sudarome sąlygas mokytis vieniems iš kitų.
>
> J. E. Dalia Grybauskaitė
> Lietuvos Respublikos Prezidentė, 2013

JUNGTINIŲ TAUTŲ TŪKSTANTMEČIO VIRŠŪNIŲ SUSITIKIMO REZULTATAI REIKŠMINGI LIETUVOS VYSTOMAJAM BENDRADARBIAVIMUI

2000 m. vykusiame Jungtinių Tautų Tūkstantmečio viršūnių susitikime Lietuva kartu su kitomis valstybėmis įsipareigojo siekti Tūkstantmečio vystymosi tikslų.

2003 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Lietuvos Respublikos plėtros ir pagalbos politikos 2003–2005 metams nuostatas, kuriomis įtvirtino geografines bendradarbiavimo kryptis (Baltarusija, Ukraina, Rusijos Federacijos Kaliningrado sritis, Moldova, Pietų Kaukazas, Afganistanas ir Irakas) ir paramos sritis (demokratija, teisingumas ir vidaus reikalai, ekonominė plėtra, Europos integracija, nacionalinis saugumas, aplinkos apsauga, transportas, sveikatos ir socialinė apsauga, kultūra ir švietimas).

MOLDOVA – VIENA PIRMŲJŲ VALSTYBIŲ PARTNERIŲ

Lietuvos ekspertai nuo 2002 m. dalijosi eurointegracijos, žemės ūkio, muitinės, teisės viršenybės, teisių sistemos, socialinės apsaugos, veterinarijos ir kitų sričių žiniomis ir patirtimi.

Glaudaus bendradarbiavimo rezultatas – Moldovos muitinės prekių kilmės sertifikavimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas, prisidėjęs prie Moldovos integracijos į ES rinką ir derybų dėl Išsamaus ir visapusiško laisvosios prekybos susitarimo (DCFTA – angl. *Deep and Comprehensive Free Trade Agreement*) su ES pradžios.

BENDRO ISTORIJOS IR KULTŪROS PAVELDO PUOSELĖJIMO PROJEKTAI SKATINA EUROPIETIŠKŲ VERTYBIŲ SKLAIDĄ IR STIPRINA EUROPOS TAPATYBĘ

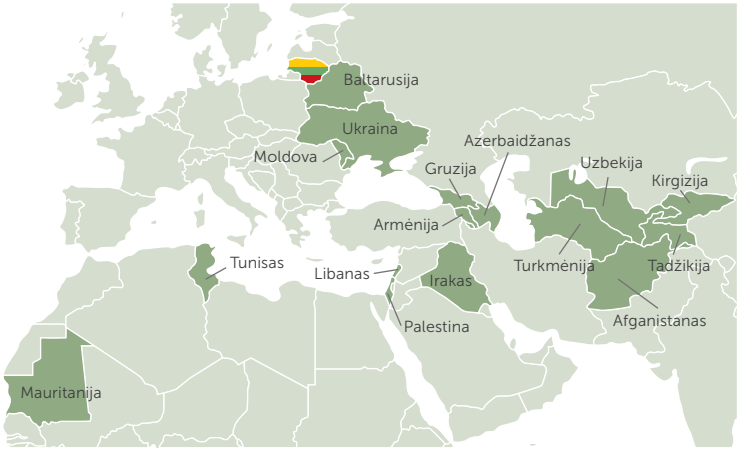
„Pagrindinis mūsų projektų tikslas – vienyti Lietuvos, Baltarusijos ir Ukrainos mokslininkus, skatinti bendradarbiavimą bendro istorijos ir kultūros paveldo srityje. Viena jų – LDK palikimo tyrinėjimas. Siekiame stiprinti istorinį sąmoningumą, grįstą mokslininkų ir kultūros ekspertų dialogu, didinti informacijos apie LDK palikimą sklaidą mūsų regione. Įgyvendindami Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos projektus, pradėjome daugelį iniciatyvų: organizavome diskusijas, vykdėme mokslinius tyrimus, išleidome vertingų istorinių knygų."

doc. dr. Genutė Kirkienė,
Viešosios įstaigos „Istorinės atminties akademija" direktorė

Pradėjome nuo kelių projektų Baltarusijoje, Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje, Moldovoje ir Ukrainoje. Dabar per metus įgyvendiname daugiau nei 100 projektų įvairiose šalyse.

2.

VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO GEOGRAFIJA: NUO ARTIMIAUSIŲ KAIMYNŲ IKI TOLIMIAUSIŲ KRAŠTŲ

Lietuvos dvišalio vystomojo bendradarbiavimo prioritetas – skatinti teigiamus pokyčius ir pažangą ES Rytų kaimynystėje.

Būdama tarptautinės donorų bendruomenės narė, Lietuva remia tarptautinės bendruomenės pastangas siekti tvaraus augimo ir vystymosi įvairiuose pasaulio regionuose.

DVIŠALIS VYSTOMASIS BENDRADARBIAVIMAS

Pirmosios Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo iniciatyvos – keli projektai su Moldova ir Ukraina. Dabar, po 10 metų aktyvaus darbo, mūsų bendradarbiavimas apima visas ES Rytų kaimynystės valstybes. Puikias bendradarbiavimo prielaidas sukūrė bendras istorijos ir kultūros paveldas.

2005–2013 m. Lietuva vadovavo Goro provincijos atkūrimo grupei Afganistane. Šiuo laikotarpiu buvo siekiama sukurti prielaidas tolesniam Goro provincijos vystymuisi. Lietuvos, Afganistano vyriausybės, vietos ir tarptautinių partnerių pastangomis nemažai pasiekta socialinėje ir ekonominėje srityse: sustiprinti valdžios institucijų gebėjimai, paskatinta kaimo plėtra, pagerinta provincijos infrastruktūra. Didelis dėmesys skirtas švietimui, kultūrai, sveikatos apsaugai ir moterų teisėms užtikrinti.

Nuo 2009 m. Lietuva bendradarbiauja su Palestinos pilietine visuomene, prisidėdama prie vietos NVO gebėjimų stiprinimo ir skatindama pilietinį jaunimo aktyvumą.

Remdama vystomojo bendradarbiavimo projektus (2012 ir 2013 m.), kurių tikslas – stiprinti demokratiją ir skatinti demokratijos institutų kūrimąsi, Lietuva skatina Tunise vykstančias reformas.

DAUGIAŠALIS VYSTOMASIS BENDRADARBIAVIMAS

Daugiau nei pusė Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo paramos suteikiama dalyvaujant ES ir Jungtinių Tautų vystomojo bendradarbiavimo programose, skiriant įnašus į ES biudžetą, Europos plėtros fondą (angl. *European Development Fund*), Pasaulio banką ir kitas tarptautines finansines institucijas ir fondus (daugiau apie daugiašalį bendradarbiavimą skaitykite 16-17 psl.).

Lietuvai padedant, daugiau nei 4500 Afganistano vaikų įgijo pradinį išsilavinimą.

3.

MŪSŲ PRIORITETAI – PARAMA DEMOKRATIJAI, ŽMOGAUS TEISĖMS, TEISĖS VIRŠENYBEI IR GERAM VALDYMUI

Piliečių ir jiems paslaugas teikiančių valstybės institucijų gebėjimų stiprinimas yra esminė vystomojo bendradarbiavimo dalis.

Lietuvos vystomasis bendradarbiavimas yra neatsiejama mūsų šalies užsienio politikos dalis. Didžiausią dėmesį skiriame toms bendradarbiavimo sritims, kur Lietuva turi pranašumų, kylančių iš valstybės atkūrimo patirties, sėkmingo demokratinių reformų vykdymo, pilietinės visuomenės stiprinimo ir rinkos ekonomikos veikimo užtikrinimo.

> Labai svarbu remti ir skatinti pilietinės visuomenės, gebančios prisiimti atsakomybę už savo šalies vystymąsi, kūrimąsi ir stiprinimą.
>
> Kristina Vaičiūnaitė,
> Viešosios įstaigos Rytų Europos studijų centro direktorė

SVEIKATOS APSAUGOS INICIATYVOS AFGANISTANE

Afganistano vyriausybės pastangos gerinti sveikatos paslaugų kokybę paskatino Lietuvą pradėti Čagčarano provincijos ligoninės rekonstrukcijos darbus.

Pastatyta ambulatorinė klinika, įrengtos patalpos ligoniams, vandens bokštas, skalbykla, elektros instaliacija. Nuotekų ir šildymo sistemos pagerino bendrą sveikatos apsaugos padėtį regione, personalo darbo ir pacientų gydymo sąlygas.

Lietuva taip pat prisidėjo prie Afganistano vyriausybės pastangų kelti provincijos medicinos personalo kvalifikaciją: Lietuvos gydytojai konsultavo vietos pacientus, o provincijos gydytojai ir slaugytojai dalyvavo mokymuose Lietuvoje ir Čagčarane. Lietuva taip pat organizavo skiepų vaikams kampaniją, vietos medikams perdavė medicinos įrangą, vaistus.

MOTERŲ SOCIALINIO AKTYVUMO SKATINIMO IR LYGIŲ GALIMYBIŲ PROJEKTAI GRUZIJOJE, MOLDOVOJE IR UKRAINOJE

Mokymai, seminarai ir dalijimasis patirtimi paskatino Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos moterų grupes pradėti nuosavą verslą ar įgyvendinti projektus. Susitikimai su sėkmingai dirbančiomis Lietuvos verslininkėmis įkvėpė imtis verslo, aktyviau dalyvauti socialiniame ir politiniame valstybės gyvenime.

PARAMA JAUNIMO INICIATYVOMS IR NEPRIKLAUSOMAM ŠVIETIMUI – INVESTICIJA Į BALTARUSIJOS ATEITĮ

Lietuva remia Europos humanitarinį universitetą (toliau – EHU) nuo 2006 m., kai jis įsikūrė Vilniuje. Iki to laiko universitetas veikė Minske, Baltarusijoje, tačiau dėl politinių priežasčių 2004 m. buvo uždarytas.

Universitetas yra nepriklausoma liberalaus švietimo, grįsto Vakarų vertybėmis, aukštojo mokslo institucija.

Dauguma EHU absolventų (Lietuvoje iki 2013 metų įskaitytinai universitetą baigė iš viso 1044 bakalaurai ir magistrai) savo ateitį sieja su Baltarusija.

Svarbu sudaryti sąlygas susiburti ir užsienyje studijuojančiam baltarusių jaunimui. Keli ilgalaikiai projektai kasmet suburia Baltarusijos jaunimą iš įvairių pasaulio valstybių į sąskrydį Lietuvoje.

Tai atviri forumai, kur diskutuojama Baltarusijos dabarties ir ateities klausimais, dalijamasi idėjomis, patirtimi ir nuomonėmis.

> Dalyvavimas projekte suteikė idėjų, entuziazmo ir energijos pradėti pokyčius mūsų visuomenėje.
>
> Leila Chantladze,
> Gruzija

4.

MŪSŲ PARTNERIAI – MŪSŲ STIPRYBĖ

Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo bendruomenė jungia aktyvius žmones iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, verslo struktūrų ir akademinės bendruomenės. Valstybių partnerių visuomenės dalyvavimas vystomojo bendradarbiavimo veiklose yra esminis elementas, siekiant idėjas paversti sėkmės istorijomis.

Bendras darbas su partneriais įkvepia ir suteikia pasitikėjimo siekti geresnių gyvenimo sąlygų pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms.

TARPVYRIAUSYBINIS BENDRADARBIAVIMAS

Lietuva skatina ir stiprina tarpvyriausybinį bendradarbiavimą bendriems tikslams pasiekti. Lietuvos, Afganistano, Japonijos, JAV ir Graikijos vyriausybių pastangomis Čagčarano miesto gatvėse įrengti šviestuvai su saulės baterijomis (iš viso 11 km), įsteigtas vaikų dienos centras, atlikti ligoninės rekonstrukcijos darbai, administracinių įgūdžių išmokyti daugiau nei 800 vietos specialistų, įgyvendinti kiti projektai.

LIETUVA – TARPTAUTINIŲ DONORŲ, DIRBANČIŲ SU RYTŲ EUROPOS VALSTYBIŲ PILIETINE VISUOMENE, VEIKLŲ KOORDINAVIMO CENTRAS

2011–2012 metais savo atstovybes Vilniuje įsteigė daugelis tarptautinių organizacijų, dirbančių su Rytų partnerystės valstybėmis: SILC (Švedija), Konrado Adenauerio fondas (Vokietija), Forum Syd (Švedija), JAV organizacijos IRI, NDI, Freedom House, Pact Europe. Vilniuje taip pat veikia Šiaurės Ministrų Tarybos biuras.

Tai rodo tarptautinės bendruomenės pripažinimą ir pasitikėjimą Lietuva įgyvendinant bendrus tikslus – įtvirtinti demokratines vertybes ir žmogaus teises. Vilnius tampa donorų veiklų koordinavimo vieta, siekiant pozityvių pokyčių kaimynystėje.

LIETUVOS INICIATYVOS STIPRINA SVEIKATOS APSAUGOS SISTEMĄ GRUZIJOJE

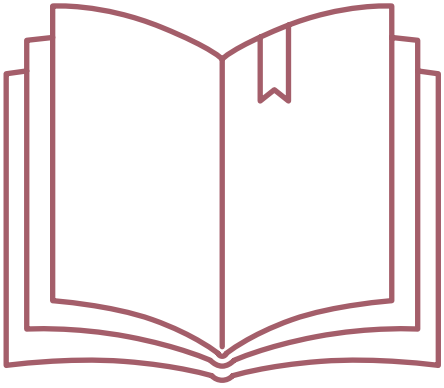
Lietuvos gydytojų iniciatyva, kurią įgyvendinti padėjo Lietuvos ir Japonijos vyriausybių finansinė parama, 2011 m. leido atidaryti Naujagimių aklumo prevencijos centrą Tbilisyje. Privataus Vokietijos fondo lėšomis įsigyta lazerinės diagnostikos įranga, skirta Batumio ligoninei, ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės remti praktiniai mokymai 2012 m. Adžarijoje nuo aklumo leido išgelbėti 10 naujagimių.

• • •

Sėkmingai bendradarbiaujant Lietuvos ir Gruzijos nevyriausybinėms organizacijoms, privatiems partneriams ir Chašurio (Gruzija) savivaldybei buvo atlikta Chašurio viešosios ir vaikų bibliotekų bei jas supančių viešųjų erdvių rekonstrukcija.

• • •

5.

ĮGYVENDINTŲ REFORMŲ PATIRTIS – VERTINGAS IDĖJŲ IR ŽINIŲ ŠALTINIS

Tarptautinėse vystomojo bendradarbiavimo diskusijose daug dėmesio skiriama socialinėms, ekonominėms ir politinėms reformoms valstybėse partnerėse, kuriomis siekiama pažangos ir tvaraus augimo. Šie klausimai aktualūs diskutuojant apie vystomojo bendradarbiavimo darbotvarkę po 2015 m., kuri pakeis Tūkstantmečio vystymosi tikslus.

Lietuva sukaupė didelę reformų, būtinų integracijai į ES, patirtį ir siekia ją perduoti ES Rytų partnerystės šalims, einančioms integracijos į ES keliu, ir kitų regionų besivystančioms valstybėms.

• • •

Reformos viešajame ir privačiame sektoriuose, įskaitant pokyčius šalies visuomeniniame gyvenime, – neatsiejama pereinamojo laikotarpio, kuriant valstybę, grįstą demokratiniais ir laisvos rinkos principais, procesų dalis. Tai – iššūkių laikotarpis, kai valstybės partnerės pastangos ir visų turimų išteklių panaudojimas yra gyvybiškai svarbūs.

• • •

DVIŠALIAI PROJEKTAI – REFORMŲ PATIRČIAI PERDUOTI

Lietuvos muitinės ekspertai sėkmingai bendradarbiauja su Baltarusijos, Moldovos ir Ukrainos ekspertais, perduoda jiems savo patirtį, organizuoja mokymus, konsultacijas. Dalyvaudami dvišaliuose projektuose, valstybių partnerių ekspertai susipažįsta su ES standartais ir praktiniu jų taikymu, gauna rekomendacijų muitinės darbui gerinti. Bendradarbiaujama muitinės kontrolės ir nacionalinės teisės bazės derinimo, muitinio įvertinimo, muitinės audito ir prekių kilmės sertifikavimo srityse.

Lietuvos ir kaimyninių valstybių vystomasis bendradarbiavimas maisto ir veterinarijos srityje prasidėjo 2006 m. Nuo tada Moldovos ir Baltarusijos institucijų atstovams teikiama parama derinant nacionalines teisines sistemas pagal EK rekomendacijas ir ES direktyvas, kuriant greito reagavimo į pavojus sistemas, modernizuojant pieno, mėsos, kiaušinių, medaus sektorius, gyvulių ligų kontrolės, gyvulinių atliekų naikinimo ir audito sistemas.

ES plėtros politika yra stipri paskata siekti socialinių pokyčių valstybėse partnerėse. Lietuva, kaip ir kitos 2004-2013 m. prie ES prisijungusios valstybės, įgyvendino būtinas plėtros paskatintas demokratines ir ekonomikos reformas.

LIETUVA – AKTYVI ES DVYNIŲ PROGRAMOS DALYVĖ

Lietuvos ekspertų patirtis vertinama ES Dvynių programoje ir dvišaliuose paramos projektuose. Skatiname ES institucijas plačiau taikyti paramos modelius, kuriuose mūsų ekspertai galėtų dalytis savo žiniomis ir patirtimi.

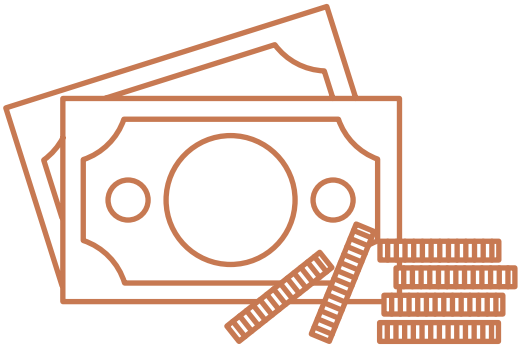
ES Dvynių programos geografinės ribos gerokai išplečia dvišalio bendradarbiavimo galimybes. Lietuvos institucijų patikimumas, ekspertinė patirtis yra vertinama šalyse naudos gavėjose ir tarp partnerių.

Sukaupusi įspūdingą institucinių, ekonominių ir socialinių reformų bei 125 ES Dvynių programos projektų įgyvendinimo stojimo į ES procese patirtį, dabar Lietuva – aktyvi ES Dvynių programos dalyvė Vakarų Balkanuose, šalyse kandidatėse į ES ir ES Rytų kaimynystės valstybėse.

2004–2013 m. Lietuvos institucijos dalyvavo įgyvendinant 40 ES Dvynių programos projektų, kurių įgyvendinimui skirta apie 33 mln. eurų.

6.

LIETUVA – AKTYVI DAUGIAŠALIO VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO DALYVĖ

Esame aktyvūs daugiašalio bendradarbiavimo sistemos nariai: nuo tarptautinės vystomojo bendradarbiavimo darbotvarkės formavimo iki konkrečių veiksmų reaguojant į globalius vystomojo bendradarbiavimo iššūkius ir humanitarines krizes. Įgyvendindami Lietuvos strateginius tikslus, siekiame veiksmingesnio dvišalės ir daugiašalės paramos suderinamumo.

• • •

Lietuva dalyvauja ES ir Jungtinių Tautų vystomojo bendradarbiavimo politikoje. Čia ypač vertinama mūsų valstybingumo, įgyvendintų reformų ir sėkmingos integracijos į ES ir NATO patirtis.

• • •

DALYVAVIMAS IR FINANSINIAI ĮNAŠAI

Lietuvos dalyvavimas tarptautinių organizacijų veikloje ir skiriami finansiniai įnašai yra svarbi vystomojo bendradarbiavimo dalis.

Būdama ES narė, Lietuva yra įsipareigojusi kiekvienais metais didinti oficialią paramą vystymuisi, kad 2015 m. ji siektų 0,33% BNP.

2013 m. privalomasis įnašas į Europos plėtros fondą (angl. *European Development Fund*) ir dalis kasmetinės įmokos į ES biudžetą sudarė daugiau nei pusę Lietuvos OPV.

Lėšos, surenkamos į ES biudžetą iš valstybių narių įmokų, naudojamos vystomojo bendradarbiavimo veiklai ir bendradarbiavimui su Rytų Europos, Azijos, Lotynų Amerikos, Šiaurės Afrikos ir Vidurio Rytų valstybėms.

Įnašais į Europos plėtros fondą remiame Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybes. Lietuvos įsipareigojimas Europos plėtros fondui 2008–2013 m. siekė daugiau nei 27 mln. eurų.

Lietuvos valstybės institucijos taip pat moka įnašus Pasaulio bankui ir jo specializuotosioms organizacijoms, fondams ir agentūroms, Tarptautiniam valiutos fondui, Jungtinių Tautų agentūroms, kovojančioms su pasauliniu skurdu.

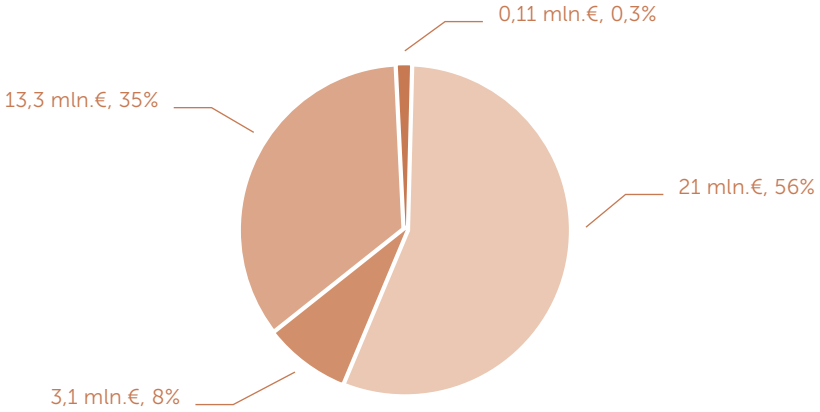
KITI TARPTAUTINIAI FONDAI IR PROGRAMOS

Kartu su partneriais, siekiančiais demokratijos plėtros, užtikrinti žmogaus teises ir laisves ir įtvirtinti pasaulyje teisės viršenybę, Lietuva dalyvauja tarptautinio fondo „Gyvybės linija" (angl. *„Lifeline: the Embattled CSOs Assistance Fund"*) veikloje ir moka jam savanoriškus įnašus. Įnašai prisideda prie fondo veiklos: teikiama skubi profesinė ir finansinė pagalba pilietinei visuomenei ir jos organizacijoms visame pasaulyje.

Finansiniais įnašais prisidėdami prie fondo, skirto Šiaurės Afrikai ir Vidurio Rytams (tikslus pavadinimas angl. *Middle East and Northern Africa Partnership for Democracy and Development*), siekiame, kad būtų užtikrintos žmogaus teisės prie demokratijos pereinančiose regiono valstybėse.

LIETUVOS OFICIALI PARAMA VYSTYMUISI 2013 M. (MLN. € / %)

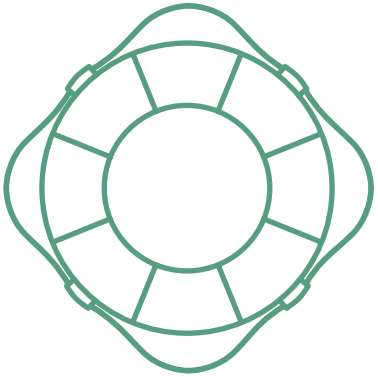

Dvišalis bendradarbiavimas

Humanitarinė pagalba

ES biudžetas

Įnašai tarptautinėms organizacijoms ir fondams

7.

MŪSŲ ATSAKAS Į PASAULIO KRIZES IR KATASTROFAS – GLAUDUS DARBAS SU PASAULIO BENDRUOMENE TEIKIANT PAGALBĄ TIEMS, KURIEMS JOS LABIAUSIAI REIKIA

> Ir mes, ir nuo tragedijų nukentėjusios aukos gyvename kartu tame pačiame pasaulyje, todėl lygiai taip pat privalome dalytis netektimis ir skausmu, kartu padėti tiems, kuriems reikia mūsų pagalbos.
>
> Linas Linkevičius,
> Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras, 2013

DALYVAVIMAS IR FINANSINIAI ĮNAŠAI

Būdama Jungtinių Tautų narė, Lietuva, teikdama humanitarinę pagalbą, vadovaujasi šiais principais:

- humaniškumo – kai bet kuriomis aplinkybėmis reaguojama į žmonių kančias, siekiant apsaugoti jų gyvybę, sveikatą ir orumą;
- neutralumo – pagalba neturi būti teikiama palaikant kurią nors šalį ginkluoto konflikto ar kito ginčo atveju;
- nešališkumo – pagalba teikiama nepaisant tautybės, rasės, religijos, lyties, etninės kilmės, politinių pažiūrų ar kitų požymių, vadovaujantis tik nukentėjusiųjų reikmėmis;
- nepriklausomumo – humanitarinių tikslų siekiama neatsižvelgiant į politinius, ekonominius, karinius ar kitus tikslus.

Lietuva humanitarinės pagalbos veiksmus koordinuoja su ES, Jungtinėmis Tautomis ir kitais humanitarinės veiklos dalyviais.

Humanitarinės pagalbos gairėse (angl. *„The Good Humanitarian Donorship guidelines“*) pabrėžiama, kad humanitariniai veiksmai privalo būti atskirti nuo politinių, ekonominių ir karinių tikslų, kurių vienas ar kitas donoras gali turėti regione, kuriam teikiama pagalba.

Skirdami humanitarinę pagalbą taip pat vadovaujamės ES Tarybos, Europos Parlamento ir Europos Komisijos bendrai priimtu Europos konsensusu dėl humanitarinės pagalbos.

Lietuva teikia tiesioginę pagalba žmonėms, nukentėjusiems nuo gamtos stichijų arba ginkluotų konfliktų. Lietuvos pagalba pasiekė Afganistaną, Baltarusiją, Gruziją, Haitį, Indoneziją, Iraną, Iraką, Japoniją, Kiniją, Libaną, Makedoniją, Mianmarą, Moldovą, Pakistaną, Pietryčių Aziją, Sudaną, Turkiją, Ukrainą.

DAUGIAŠALĖ PAGALBA

Humanitarinę pagalbą Lietuva teikia per ES koordinuojamus instrumentus, skirdama įnašus į Jungtinių Tautų specializuotąsias agentūras, Tarptautinį Raudonojo Kryžiaus Komitetą ir kitas tarptautines organizacijas. Nuolat dirbdamos humanitarinės pagalbos teikimo srityje, turėdamos plačius kontaktų tinklus, šios organizacijos turi galimybę greičiau nustatyti humanitarinius poreikius ir suteikti skubią humanitarinę pagalbą.

Lietuva moka finansinius įnašus:

- Tarptautiniam Raudonojo Kryžiaus Komitetui;
- Jungtinių Tautų Humanitarinės pagalbos koordinaciniam biurui;
- Jungtinių Tautų Pabėgėlių agentūrai;
- Jungtinių Tautų Pasaulinei maisto programai;
- Jungtinių Tautų Paramos ir darbo agentūrai Palestinos pabėgėliams.

DVIŠALĖ PAGALBA

Lietuva ypač remia tarptautinės bendruomenės pastangas kurti ir stiprinti valstybių atsparumą krizėms ir mokyti valstybių bendruomenes būti pasirengusias iššūkiams, galimoms krizėms, kas sumažina gamtos ar žmogaus sukeltų katastrofų padarinių mastą.

8.

LIETUVOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO ARCHITEKTŪROS PRINCIPAI: SUDERINAMUMAS, KOORDINAVIMAS IR VISAPUSIŠKUMAS

Beveik 60 proc. visų dvišalių Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektų įgyvendino Lietuvos arba valstybės partnerės nevyriausybinės organizacijos.

LIETUVOS VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO POLITIKOS ARCHITEKTŪRA

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija formuoja Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politiką ir yra atsakinga už Lietuvos teikiamos humanitarinės pagalbos prioritetų įgyvendinimą. 2013 m. įsigaliojęs Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymas apibrėžia pagrindinius principus ir veiklos įgyvendinimo būdus.

Šis įstatymas atvėrė plačias galimybes visoms Lietuvos institucijoms, nevyriausybinėms organizacijoms ir pilietinei visuomenei dalyvauti vystomojo bendradarbiavimo veikloje, teikti humanitarinę pagalbą ir prisidėti prie Lietuvos visuomenės informavimo apie šią svarbią užsienio politikos sritį.

Siekiant Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos suderinamumo ir vystomojo bendradarbiavimo veiklos koordinavimo, iš valstybės institucijų, vietos valdžios ir nevyriausybinių organizacijų atstovų sudaryta Nacionalinė vystomojo bendradarbiavimo komisija, kuri teikia Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai pasiūlymus dėl tarpinstitucinio koordinavimo gerinimo, teisinio reglamentavimo ir tarptautinio bendradarbiavimo.

Nuo 2007 m. Lietuvoje taip pat veikia Nacionalinė nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma, vienijanti jau 20 vystomojo bendradarbiavimo srityje dirbančių Lietuvos organizacijų (2014 m. lapkričio mėn. duomenimis). Ji dalyvauja formuojant ir įgyvendinant vystomojo bendradarbiavimo politiką Lietuvoje ir ES, stiprina šioje srityje dirbančių organizacijų gebėjimus ir kompetencijas, atstovauja savo narėms ES ir Lietuvos institucijose, formuoja viešąją nuomonę apie vystomąjį bendradarbiavimą.

9.

VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO SĖKMĖ PRIKLAUSO NUO VISUOMENĖS PALAIKYMO

Didžioji Lietuvos visuomenės dalis palaiko vystomąjį bendradarbiavimą
(šaltiniai: 2004 m. „Vilmorus", 2011 m. 375 Eurobarometro, 2012 m. 77.4 Eurobarometro, 2013 m. 79.4 Eurobarometro duomenys)

Nuolat informuodami visuomenę apie Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimą ir konkrečius darbus, prisidedame prie Tūkstantmečio vystymosi tikslo – plėtoti pasaulinę partnerystę vystymosi labui.

GLOBALUS ŠVIETIMAS ATEITIES KARTOMS

Būti kūrybingiems, atsakingiems ir įžvalgiems nuolat kintančiame globaliame pasaulyje padeda švietimo sistema, rengianti į įvairius iššūkius atsakyti gebančias ateities kartas.

Globalus švietimas yra aktyvaus mokymosi procesas, paremtas solidarumo, lygybės, įtraukimo ir bendradarbiavimo vertybėmis. Juo siekiama suteikti žinių apie tvarų vystymąsi, padėti suprasti pasauliui kylančius iššūkius, jų priežastis, suvokti lokalių veiksmų poveikį globaliems procesams ir įgalinti jaunimą įsitraukti siekiant tarptautinių tvaraus vystymosi tikslų. Todėl remiame globalaus švietimo principų taikymą ugdant mūsų ateities kartas.

Siekdami didinti vystomojo bendradarbiavimo profesionalų skaičių, nuo 2012 m. remiame pirmąją bakalauro programą, skirtą tarptautinės politikos ir vystomojo bendradarbiavimo studijoms.

Naujausių apklausų duomenimis, jaunimas yra labiausiai vystomąjį bendradarbiavimą palaikanti Lietuvos visuomenės dalis.

VISUOMENEI ATVIRI RENGINIAI

Lietuvos visuomenė aktyviai dalyvauja vystomojo bendradarbiavimo veiklose arba šios tematikos renginiuose.

Auga visuomenės susidomėjimas savanoryste, stiprėja savanorių organizacijos.

Kasmetis renginys „Kariuomenės ir visuomenės diena" sutraukia daug dalyvių. Dalis programos yra skirta supažindinti visuomenę su Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo veiklos Afganistane rezultatais.

Jaunimas mielai įsitraukia į veiklas, skirtas gyventojams iš skurdžių valstybių remti – 2013 m. „Eurobarometro" duomenimis, net trečdalis Lietuvos jaunimo yra pasirengęs mokėti brangiau už produktus ir prekes, jeigu jos yra iš besivystančių valstybių.

KINAS KVIEČIA DISKUTUOTI APIE GLOBALIAS PROBLEMAS

Kasmetinis dokumentinių filmų festivalis „Nepatogus kinas" nušviečia opiausius pasaulio klausimus ir problemas, kviečia žiūrovus diskutuoti apie Lietuvos atsaką į globalius iššūkius.

Visi festivalio filmai provokuoja diskutuoti ir nesiūlo lengvų atsakymų. Temų spektras labai platus – nuo žodžio laisvės, nešvarių tarptautinių korporacijų žaidimų iki demokratijos ar aplinkosaugos klausimų. Tai įtraukianti dokumentika, skirta intelektualiam žiūrovui.

Gediminas Andriukaitis,
Festivalio direktorius, 2013

10.

MŪSŲ VIZIJA – GERESNIS PASAULIS, KURIAM MŪSŲ PAGALBA JAU NEBEREIKALINGA

Sėkmingas Lietuvos pirmininkavimas ES Tarybai 2013 m. tarptautinę bendruomenę dar kartą įtikino, kad mūsų šalis – rimta ir patikima partnerė, visavertė globalios vystomojo bendradarbiavimo darbotvarkės formavimo ir įgyvendinimo dalyvė.

• • •

Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ateities įsipareigojimai grindžiami nacionaliniais ir globaliais prioritetais.

• • •

SIEKIAME POLITIKOS SUDERINAMUMO VYSTYMUISI

Privalome įvertinti Lietuvos vykdomos politikos globalų poveikį ir sudaryti prielaidas politikos suderinamumui vystymuisi. Mes visi turime mąstyti kūrybiškai ir surasti būdų, kaip veiksmingai panaudoti ribotus išteklius, kad pasiektume geresnių ir tvaresnių rezultatų. Šiame darbe kiekvienas turi savo vaidmenį ir užduotis: valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, verslo struktūros, akademinė bendruomenė ir pilietinė visuomenė.

Siekiame užtikrinti, kad Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politika būtų suderinta su mokslu, technologijomis ir inovacijomis. Didelį dėmesį skirsime lyčių lygybei ir moterų teisėms stiprinti.

PRIORITETAI, TIKSLAI, VEIKLOS KRYPTYS

Demokratijos principų sklaida, teisės viršenybės užtikrinimas ir solidarumas kaimynystėje yra vieni svarbiausių Europos ir jos kaimynų ateičiai užtikrinti.

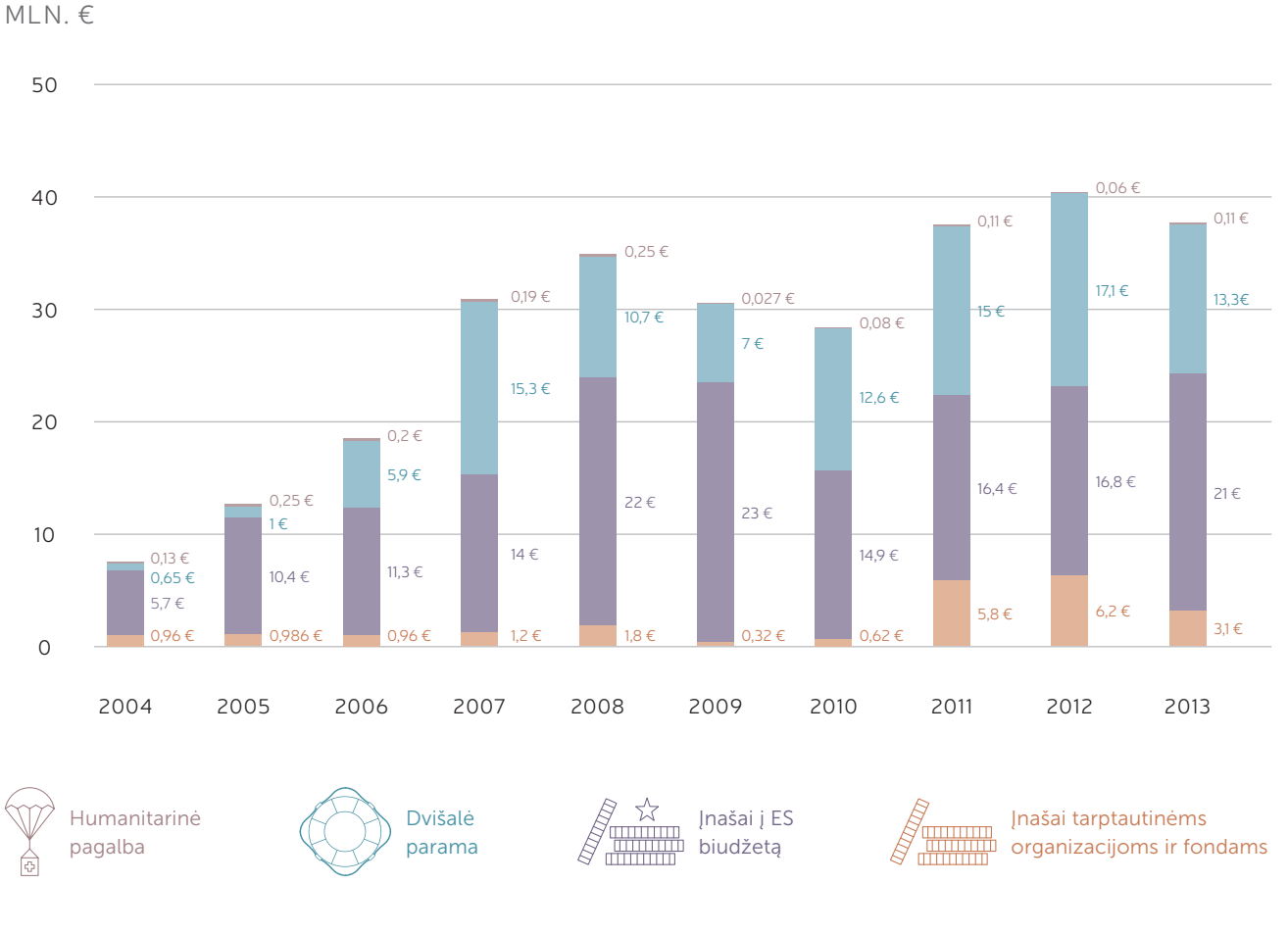
Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2014–2016 m. politikos kryptyse numatyta, kad Lietuva ir toliau įgyvendins ilgalaikę politiką ES Rytų partnerystės valstybių atžvilgiu: rems demokratines ir ekonomines reformas Armėnijoje, Azerbaidžane, Baltarusijoje, Gruzijoje, Moldovoje ir Ukrainoje. Taip pat teiks paramą Afganistano gyventojams ir kitoms valstybėms partnerėms.

Kaip tarptautinės vystomojo bendradarbiavimo bendruomenės narė, Lietuva aktyviai dalyvaus globalioje partnerystėje vystymuisi ir prisidės prie vystomojo bendradarbiavimo darbotvarkes po 2015-ųjų metų kūrimo.

Mūsų ateities darbai ir pastangos siekiant vystomojo bendradarbiavimo tikslų ir toliau bus grindžiami lygybės ir teisingumo, demokratijos ir gero valdymo, teisės viršenybės ir atskaitomybės principais.

LIETUVOS OFICIALI PARAMA VYSTYMUISI 2004–2013 (MLN. €)

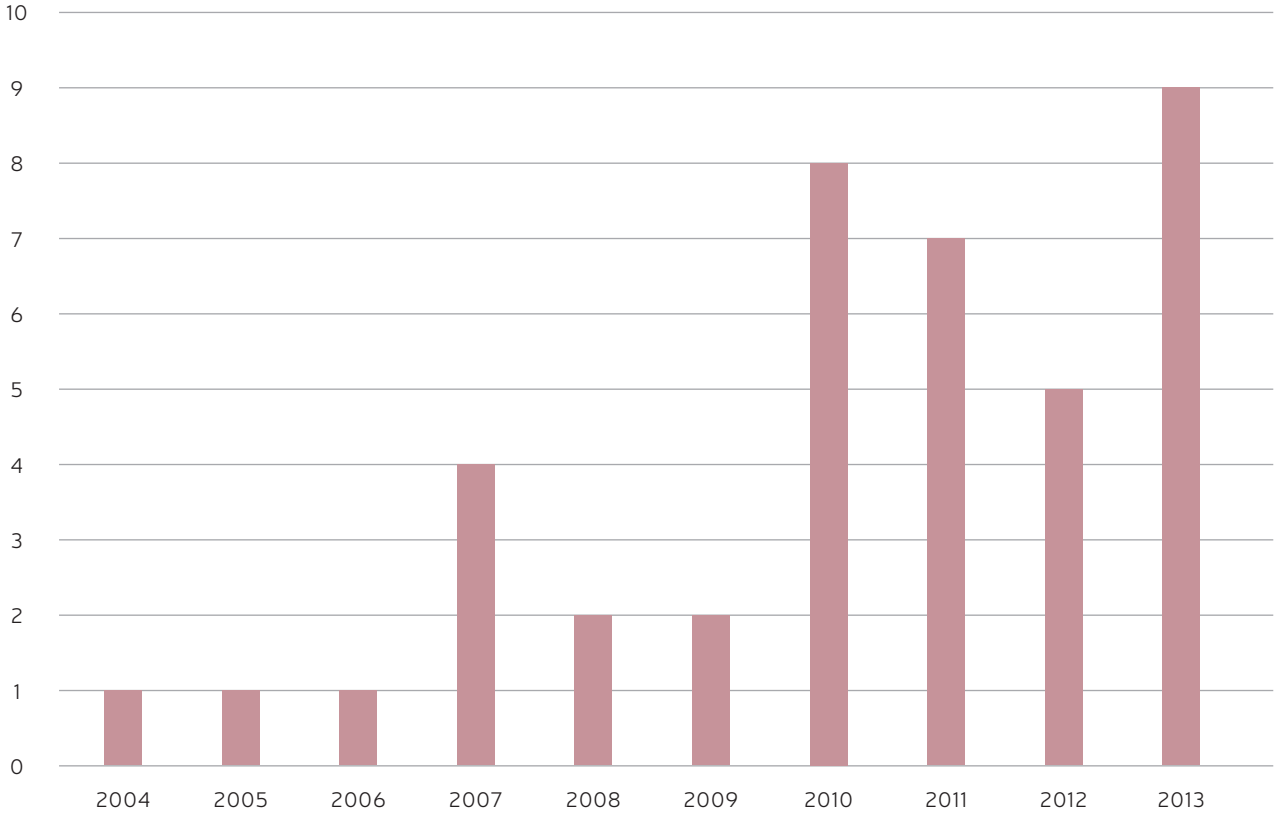
LIETUVOS OFICIALI PARAMA VYSTYMUISI 2004-2013 M. VIENAM GYVENTOJUI (€)

2004 IR 2007 M. Į ES ĮSTOJUSIŲ VALSTYBIŲ OPV % NUO BNP (2007 IR 2013 M. DUOMENYS)

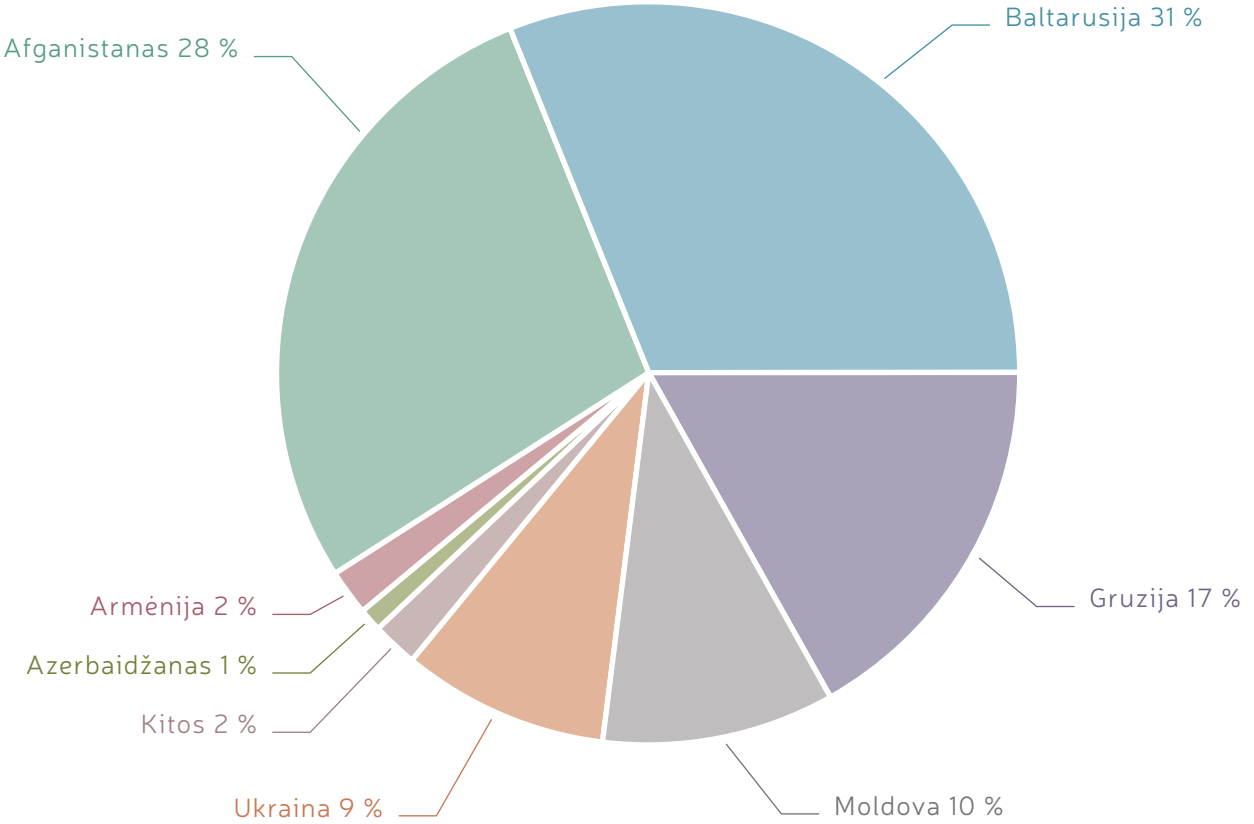

LIETUVOS INSTITUCIJŲ DALYVAVIMO ES DVYNIŲ PROGRAMOJE DINAMIKA

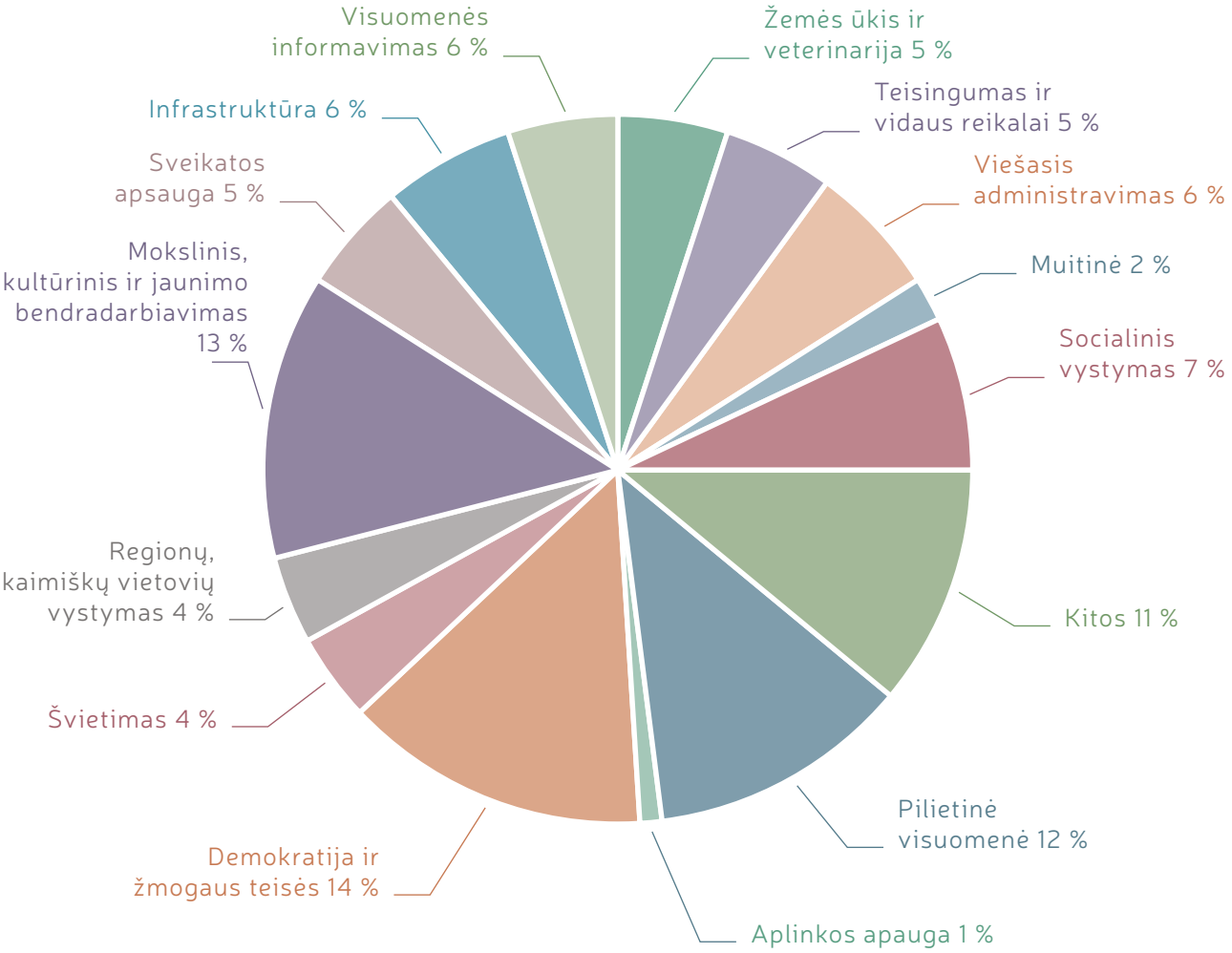

Projektų, kuriuose dalyvavo Lietuvos institucijos, skaičius

2003–2013 M. LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRIJOS FINANSUOTI DVIŠALIAI VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO PROJEKTAI PAGAL VALSTYBĘ PARTNERĘ

2003–2013 M. LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTRIJOS FINANSUOTI DVIŠALIAI VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO PROJEKTAI PAGAL PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO SRITĮ

AR ŽINOTE, KAD ...?

Vykdant Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programą, iki šiol įgyvendinta daugiau nei 850 projektų 17 valstybių partnerių

Pusę vystomojo bendradarbiavimo projektų koordinavo ar įgyvendino Lietuvos diplomatinės atstovybės valstybėse partnerėse

Sėkmingiausi partneriai iš Lietuvos, dalyvaujantys ES Dvynių programoje, yra Centrinė projektų valdymo agentūra, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba ir Finansų ministerija

Lietuviai mano, kad vystomojo bendradarbiavimo politika daugiausiai turėtų būti vykdoma ekonomikos, sveikatos, užimtumo ir energetikos srityse

Šaltinis: 2013 m. „Eurobarometro“ duomenys, 79.4

Per trejus Lietuvos ir Moldovos teisės srities ekspertų bendradarbiavimo metus prie vystomojo bendradarbiavimo projekto prisijungė 22 institucijos iš abiejų valstybių. Parengta 12 Moldovos teisės aktų

Jauniausi vystomojo bendradarbiavimo projektų dalyviai – 2-jų metų vaikučiai iš Lietuvos ir Baltarusijos darželių (2013 m. projektas)

2012 metais net 17 Lietuvos valstybės institucijų prisidėjo prie Lietuvos oficialios paramos vystymuisi (daugiausiai per daugiašalio bendradarbiavimo programas, įnašus tarptautiniams fondams ir agentūroms). Daugiausiai lėšų vystymuisi skyrė Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų, Krašto apsaugos, Finansų, Švietimo ir mokslo ministerijos

Lietuvos oficiali parama vystymuisi augo nuo 2 eurų vienam gyventojui 2004 m. iki 13 eurų vienam gyventojui 2012 m.

2006–2013 metais Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija finansavo 226 vystomojo bendradarbiavimo projektus Afganistane

Apie 400 muitinės tarnautojų ir ekspertų iš ES Rytų partnerystės valstybių jau dalyvavo vystomojo bendradarbiavimo projektuose dirbdami kartu su Lietuvos muitine

Lietuvai padedant, Adžarijos bendruomenė (Gruzija) pastatė alternatyvios energijos sistemas. 3 šeimos 3-juose kaimuose naudojasi biodujų technologijomis ir šiltnamiais. Kiekvienam ūkininkui šios technologijos kasmet sutaupo po 631 eurą

LEIDINYJE VARTOJAMOS SANTRUMPOS

BNP
Bendrosios nacionalinės pajamos

EHU
Europos humanitarinis universitetas

ES
Europos Sąjunga

EK
Europos Komisija

IRI
International Republican Institute
(liet. *Tarptautinis respublikonų institutas*)

JAV
Jungtinės Amerikos Valstijos

LDK
Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė

NATO
North Atlantic Treaty Organization (liet. *Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija*)

NDI
National Democratic institute
(liet. *Nacionalinis demokratų institutas*)

NVO
Nevyriausybinė organizacija

OPV
Oficiali parama vystymuisi

SILC
Swedish international liberal centre
(liet. *Švedijos tarptautinis liberalų centras*)

DĖKOJAME NUOTRAUKŲ AUTORIAMS:

Šio leidinio nuotraukų autoriai – Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo partneriai, projektų vykdytojai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

7 p. Jungtinių Tautų ir Lietuvos Respublikos vėliavos
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

7 p. Projektas „Žalginio mūšio aidai – 2010“
viešoji įstaiga „Gyvenimo akademija“

9 p. Projektas „Vytauto Didžiojo kelias į Lucką“, 2009
viešoji įstaiga „Gyvenimo akademija“

9 p. © Jungtinių Tautų Pasaulinė maisto programa
Rein Skullerud

9 p. Vaikai Čagčarane, Afganistanas
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

11 p. Čagčarano akušerėms perduodama Lietuvos gydytojų patirtis
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

11 p. EHU diplomų įteikimo šventė, 2014
© viešoji įstaiga Europos humanitarinis universitetas

13 p. Vietos bendruomenė įsitraukia į Čagčarano miesto gatvių įrengimo darbus
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

13 p. Gruzijos gydytoja apžiūri naujagimį
Rasa Bagdonienė

15 p. „USB Rally“ projekto dalyviai, 2013
viešoji įstaiga Rytų Europos studijų centras

15 p. Lietuvos ir Baltarusijos valstybinių maisto ir veterinarinių tarnybų bendradarbiavimas, 2013
Lietuvos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

17 p. ES aukšto lygio susitikimas Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai metu
© eu2013.lt

19 p. © Jungtinių Tautų Pasaulinė maisto programa
Rein Skullerud

23 p. Seminaras EHU
© viešoji įstaiga Europos humanitarinis universitetas

23 p. Festivalio „Nepatogus kinas“ atidarymas, 2012
Festivalis „Nepatogus kinas“

25 p. Konkurso „Lietuvos istorijos ir architektūros tūkstantmetis“ nuotrauka, 2009
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvas

32 p. EHU studentai
© viešoji įstaiga Europos humanitarinis universitetas

32 p. Pasiruošimas prieš kelionę į Palestiną
© Kamal Ahamada

33 p. © Jungtinių Tautų Pasaulinė maisto programa
Rein Skullerud

Vystomojo bendradarbiavimo departamentas
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija
J. Tumo–Vaižganto g. 2, Vilnius,
LT-01511, Lietuva
www.orangeprojects.lt
www.urm.lt

© Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2014
Spausdinta ant 100 % perdirbto popieriaus